EDITORIAL MOSTRA CULTURAL

Un crit és llevantada: la creació artística als Mediterranis contemporanis

Mireia Estrada Gelabert

Il·lustració de Carole Hénaff

Som, me dius,
la polseguera d'altres temps:
fetes així, de ponentada,
ben de garbí, de batre a l'era,
de tela fosca de la nit.

De Maria Cabrera Callís. Fragment de "Nit mallorquina". Dins *La ciutat cansada*.

Quan diem cultura i diem Mediterrània el primer que ens ve a l'esperit és un plat a taula, un setrill curull d'oli d'oliva, un pa llescat, ametlles, figues i una copa de vi. I gent, família o amics, compartint hores de taula i conversa. També sentirem música, probablement al carrer, a la plaça, i serà música amb molta corda i percussió. Sentirem veus, del *cante jondo* andalús a les tonades de segar mallorquines, les polifonies corses i occitanes i el ritme de la música andalusí que dialoga amb el *rai* algerià, avui ja depassat, i que retroba el

mateix alè de protesta en el rap dels joves magribins. Sentirem també les composicions de Zülfu Livanelli, de Theodorakis, d'aquests grans mestres que han fet créixer el seu llegat com a ca nostra ho ha sabut fer Maria del Mar Bonet, Pep Gimeno "Botifarra" o Biel Majoral. Sentirem joves músics que interpel·len la tradició i la capgiren, com Joana Gomila, i d'altres que creen diàlegs creatius extraordinaris, com en el seu dia va fer El Lebrijano o, una vegada més, Maria del Mar Bonet.

El que volem fer a la part dedicada a la cultura dins del dossier de la revista IDEES és sortir d'aquestes sinèrgies culturals conegudes i excavar el panorama de la creació contemporània d'àmbit mediterrani indagant en les tres grans problemàtiques que l'assolen: l'escull de la mobilitat, la creació en contextos de repressió i inestabilitat política, i les tensions entorn del nou paradigma feminista.

Es tracta doncs d'obrir una gran finestra més enllà de la visió etnogràfica i romàntica d'una Mediterrània que fa temps va deixar de ser "nostra", de tots, i d'alguna manera transmetre el batec creatiu i les estratègies de supervivència dels i les artistes en els seus diferents contextos de creació. Tot això, fixant-nos en aquells projectes no institucionals, ja que especialment en el context mediterrani és fora dels espais "oficials" on s'esdevenen les iniciatives més genuïnes.

El rol transformador de la cultura i la creació

Pensem que és a partir de les problemàtiques que es pot arribar a entendre el rol transformador de la cultura i la creació i que, per això, calia donar veu a persones no institucionalitzades i descobrir algun d'aquests projectes independents. El preu d'aquesta llibertat a l'hora de construir és la terrible fragilitat d'aquests projectes: qüestions econòmiques, assetjament burocràtic per part de les institucions i, en segons quins casos, risc per la integritat física de les persones involucrades. I no pensem que això és cosa únicament d'una banda del Mediterrani, malgrat els suports existents i insuficients, a casa nostra són molts els projectes culturals petits, però amb una incidència profunda en el seu entorn i que, malgrat haver fet forat i aportar discretament valor i contingut a les seves comunitats, desapareixen un dia, per cansament, deixadesa institucional i soledat.

Així doncs, no es tractarà, en cap cas, de fer un repàs exhaustiu o un catàleg de creadors, sinó d'il·luminar les dissidències artístiques com espais de resistència i llibertat. Des del còmic a la literatura, passant per les accions a l'espai públic –si és que aquest pot considerar-se encara un espai d'acció– a les estratègies a l'hora de sobrepassar els límits de la repressió i la censura en aquestes ciutats mediterrànies, espais efervescents de conflicte i mestissatge. Des d'Egipte, Turquia, el Líban, França, Marroc, Palestina, Tunísia, Catalunya, recollirem veus i experiències genuïnes per retrobar, finalment, el valor de l'hospitalitat i el compartir des de la tradició pregona de la *rihla* musulmana, del viatge com a font de coneixement, espai de llibertat i descoberta d'un mateix. Retornarem doncs, inevitablement, al somni esquerdat de la mar "nostra", a aquella taula senzilla amb família i amics, compartint, i rebent l'estranger, l'altre, amb els braços oberts.

Mostra cultural

Mobilitat

Santiago Alba Rico , Najat El Hachmi , Lara Bourdin , Pau Català , Uri Costak

Escriptures transfrontereres

Meritxell Joan Rodríguez , Ahmed Ghazali , Mohamad Bitari , Asmaa Azaizeh

Creació i dissidència

Gürçim Yilmaz , Vural Özdemir , Salma El Tarzi , Sondos Shabayek , Azza Abo Rebieh

Vents de transformació en el còmic àrab

Pedro Rojo , Álvaro Pons , Zainab Fasiki , Andeel , Sonia Ben Salem , Lena Merhej

Mireia Estrada Gelabert

Mireia Estrada Gelabert és gestora cultural i curadora de projectes artístics relacionats amb la immigració, la interculturalitat i la integració social a Catalunya, Espanya i el Marroc. El 2011 va fundar Jiwar Creació i Societat, una associació que durant 8 anys va oferir residències per a artistes d'arreu del món i va treballar estenent les dinàmiques creatives de la residència buscant espais de diàleg amb l'entorn de barri i de ciutat. Va estudiar a Barcelona, a França i al Quebec, on va fer un Màster en Literatures africanes francòfones. Des del 2005 fins el 2019 va desenvolupar un seguit de recursos pedagògics per a instituts de la ciutat de Girona relacionats amb els reptes de la interculturalitat. Forma part del Consell Assessor del Teatre Lliure de Barcelona. Actualment compagina el seu treball de gestió cultural amb la docència a secundària.